

גליזון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויק"פ - פרה

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת ויקהל פקודי - פרה

- א ..... ממית 'עצמו' - הכל מאת הקב"ה ולא בידי אדם.
- ג ..... לחם מן השמים - שפע הפרנסה מן השמים.
- ד ..... לא תבערו אש - זהירות ממחלוקת ככל עת וכפרט בער"ש ושב"ק.
- ה ..... ויקהל - בחשיבות אסיפתן של ישראל.
- ו ..... כי ענן ה' - יתחזק אף כשנראה כי חשך עולם בעדו.
- ח ..... ומסך שער החצר - בגודל הקושי בן גודל השבר.
- ח ..... תוכו רצוף אהבה - ישתוקק לטוב זה' יגמור בעדו.
- י ..... פרשת פרה - טהרת הפרה בזמן הזה על ידי קריאת הפרשה.
- יג ..... עין ארוז ואזוב - הנאזה הנרצית ויגבה לבו בדרכי ה'.
- טו ..... חוקת התורה - אין לך טהרה בעסק התורה.
- טז ..... משכן העדות - ד' אמות של הלכה הם המשכן בזמן הזה.

פרשת ויקהל פקודי - פרה

עצמותו ואומר שהכל הוא מאת הקב"ה - כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל והוא הנותן שכל ובינה לעבדו. והוא אדם כי ימות באוהל, דהיינו שאינו מחשיב שום מעשה אשר ייעשה בזה העולם כמי שנעשה מכת אדם רק יודע שהכל בא מאת הקב"ה, אדם כזה הוא באוהל ה'.

ממית 'עצמו' - הכל מאת הקב"ה ולא בידי אדם
בפרשת פרה (במדבר י"ד), 'זאת התורה אדם כי ימות באוהל', רמז נפלא רמז בה הרה"ק העבודת ישראל' זי"ע, וז"ל, נראה לפרש על דרך דאיתא בגמרא (ברכות סג:) 'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה', רצה לומר שממית כח

א. ידוע מאמר החכם לרמז בהאי קרא (משלי טז ז) 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו', במשל לאיש שנכנס לביתו לאחר עמל יום מפרך, וברצותו לשתות מים לרוויה, ניגש אל הברז (tap), פתחו, ו... אין בו מים, מה עשה, החל מסבב את הברז הנה והנה, ולא הועיל מאומה, טיפל בו עד ששברו ועדיין אין המים באים, הגדיל עשות וקנה ברז חדש, אך... עדיין לא בא קילוח המים, עד שהחל 'מטפל' בצינורות המוליכים את המים, וגם בזאת לא הועיל מאומה, עבר שם חברו וגער בו, מה לך מטפל בצינורותיך ובברזך, פנה נא אל שלטון העיר (עירייה) - הם המוליכים את המים לבתי העיר, הם ניתקו לך את חיבור המים מאחר שלא שילמת חובך על המים, כל עוד שלא תסדר התשלום עמהם לא יועילו לך כל מיני 'חכמות', מריבות טיפולים וטכדקי שתנסה להביא את המים.

כיו"ב ייאמר לדידן, יוצא האיש לרחובה של עיר, ונדמה לו כי פלוני 'סגר' ועצר בעדו את הפרנסה, קרובו או ידידו הזיק לו את השידוך, שכנו הסתיר לו את אור החמה, נהג האוטובוס 'ברח' לו... איש פלוני גנב ממנו את ה'תור' בבנק או אצל הרופא... עד ששירך רגליו והגיע כחמשה מינו"ט (דקות) לפני סגירת הבנק והנה הכספומט (MTA) לא עובד - איזה בנק נחשל הבנק הלזה... זה קלקל את שמו הטוב וזה תפס את (תפקידו) משרתו בעבודה פלונית, וכו' וכו'... מה עושה 'חכם' זה, מחליף ידידים, מדבר סרה בפלוני, מסתכסך עם השלישי, ולרביעי לא ימחל לעולם... שמע נא, לא הצינור ולא הברז בעל יכולת להביא מים, כיו"ב, אין בריה בעולם שיש בידה איזה כח בעולם, הכל מונהג ממעל... פנה נא אל האדרעס (כתובת) הנכונה, שם הוחלט לבטל את החברותא, השידוך, המינוי, התור, הפרנסה והחזקה... ממעל עצרו את השפע ורק משם יחזירו את השפע לידך. אז גם אויביו ישרים אתו - דעתו תשלו וטירוף הדעת שאחזו יעלם מעליו.

בערוב ימיו של הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל ביקר בבית אחד מחתניו, בצאתו משם הזמינו טעקס"י שיקחהו לביתו - באותם הימים כבר הייתה ההליכה וכל תנועותיו קשים וכבדים עליו והוכרח לסיוע ועזר על כל צעד ושעל... והנה לאותו בנין בו שהה ר"ז היו שני שערים משני צידי הרחוב, וכבר התקרב בקושי רב ומאמץ גדול לאחד השערים בלווית נכדו, והנה הם שומעים כי הטעקסי ממתין להם בשער השני, החל ר"ז מדדה עם נכדו לכיוון השער השני, ושוב פנה הנהג בשלישית לשער הראשון ושוב דידו השניים אל השער הראשון... תוך כדי ההקפות הנה והנה פנה ר"ז לנכדו - כל נהיה אפיקורסים ח"ו, וכי הנהג הוא המדדה הנה והנה - הרי הוא שליח שלוח מאת הבורא, ונמצא כן הוא רצון הבורא, והרי את רצון ה' יש לקיים מתוך שמחה, ותוך כדי ההליכה הקשה הנה והנה פצח בריקוד ומחול למען כבוד שמו יתב"ש (מפי נכדו הרה"ג ר' משה לאנדא שליט"א).

סיפר הגאון רבי רפאל דוד אויערבאך זצ"ל (אחיו של הגרש"ז) בשם אביו הגאון רבי חיים לייב זצ"ל ששמע בצעירותו מישיש מופלג שזכה להיות בשלש-סעודות אצל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע, ותיאר כי בתחילה נשא דברי אלוקים חיים מענייני הפרשה ואח"כ השמיע דברי מוסר, ובתוך הדברים דיבר בקדשו אודות דור עקבתא דמשיחא, וזכר אותו זקן שלושה דיבורים. א. שקודם ביאת המשיח היו יראי ה' בתחתית שפל המצב ואילו לעומתם רשעי עולם ישגו ויעשו חיל, וכל כך יגדל ההסתר והקושי עד שאפילו הדורות האלו תלמידי הבעש"ט הקדושים לא היו יכולים לעמוד ברוב הצרות והחשכות שתשרור בעולם. ב. והמשיל זאת ליורה מרק המתבשלת על גבי האש, שמטבע הדברים אזי הפסולת צפה מלמעלה, והקמח שנותנים בתבשיל הוא 'קופץ בראש', ואילו התבשיל עצמו נמצא למטה, עד שבסופו של דבר נוטלים את כל הזוהמא ומשליכים אותה לאשפה כדבר שאין בו צורך. וכך הטובים בעם יהיו נתונים למרמס ולמטה, אך לבסוף יזרקו את ה'פסולת' ויישאר רק ה'מאכל'... ג. בדור האחרון

באר הפרשה - ויקהל פקודי - פרה

ואולי יש לומר בה, כי היא אחת מדרכי הטהרה - ממיני ורעהו הזיק אותי, מתוך מחשבה כי יש איזהו כח בידי בשר ודם להועיל או להזיק, וה'טהרה' - שיחשוב וישריש בנפשו, לא, לא, אין כח וממשלה בעולם, לא לי ולא לאחרים, זולתי בהיותם שלוחי הקב"ה לעשות ככל אשר גזרה ההשגחה יתב"ש.²

בה כתב ה'יסוד ושורש העבודה' בצוואתנו (סי' לג) וז"ל, כי נתאמת אצלי באמונה שלימה ואמתית כל מה

טהרת הפרה (עכ"פ בומן הזה), להאמין שהכל מאת הבורא יתב"ש הן ברוחניות הן בגשמיות, והרי ידוע בשער בת רבים, כי רמזו בה יש ב'טומאה' שנקראת 'מקרה' - והוא היפך האמונה [כדכתיב 'אשר קרך', לשון מקרה ולשון טומאה (דברים כה יח, וברש"י). וכן כתיב (שמואל א' כ כו) 'כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא כי לא טהור'], לומר, אך מקרה קרה אותי, פלוני לקח

יהא נדמה כאילו הקב"ה נוטל חבל ארוך מסוף העולם ועד סופו, וכל ישראל יאחזו בחבל, והקב"ה ינענע אותו בחזקה, הטפשים יאמרו כי כנראה חפץ הקב"ה שניפול מהחבל ונעזוב אותו, ואכן ינתקו עצמם מאחיזתם בו, ואילו אותם שיש בהם דעת ושכל יבינו שאין זה אלא נסיון ויאחזו בחבל בחזקה למרות כל הטלטולים הקשים, ומי שאכן יחזיק בחבל הוא יינצל, וזהו 'חבלי משיח'.

העולם מספרים, לעירו של הרה"ק רבי נפתלי ראפשיץ זי"ע הגיע 'אורח' - איש חכם 'אוחז עיניים' בכל מיני חכמות, ובכלל זאת - שהיה קופץ מגגו של בניין בן ג' קומות עדי ארץ, ולא ניזוק אפילו בציפורן קטנה... הרה"ק שאל אותו כיצד עושה זאת, הראהו האיש חוט ברזל דק דק וחזק קשור ממעלה עד למטה, ואף כי נדמה לכל שהוא 'קופץ' ממעל למטה, באמת תפס בחזקה בחוט הנ"ל וממילא לא ניזוק מנפילתו, אף אם הנפילה נראית מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ומכאן השכיל הרה"ק מראפשיץ ללמד דעת שהאדם ה'קשור' ומחובר למעלה - מתוך אמונה חזקה ואיתנה, אינו ניזוק מה'נפילה' הגדולה ביותר - לא ברוח ולא בגשם. מכל אשר יעבור עליו לא תיאבד שמחת חייו ולא תמוט רגלו.

הרה"ק ה'בעל התניא' זי"ע קרא פעם לאברך מתלמידי רבו הרה"ק ה'מגיד ממעזריטש' זי"ע, וכה אמר לו הנה חובתי ללמד את בני תורה כדכתיב 'ושננתם לבנך', ולך יש חובה להביא פרנסה הביתה, הבה נחליף זה עם זה - אני אסייע לך בפרנסה, ואתה תסייע לי בלימוד התורה עם בני (האדמו"ר האמצעי). מה תלמדנו, כי האות הראשונה היא 'אלף', ומהי צורתה - נקודה ממעל ונקודה מתחת וקו המחברם (לכל האורך), ללמדך כי צריך לחבר את ה'יו"ד' שמלמעלה עם ה'יו"ד' שמלמטה עם קו האמונה (כאומר, אין דבר הנעשה למטה בעולם הזה, אפילו ב'נקודה' קטנה אם לא הוכרו כן מלמעלה, הובא ב'היום יום' ח' אדר).

ב. הנה אומרים בתפילה ה' מְלַךְ, ה' מְלַךְ ה' ימלוך לעולם ועד', ולכאורה אין זה כפי הסדר, שהרי מתחילה יש לומר ה' מְלַךְ על העבר, ואח"כ ה' מְלַךְ על ההווה, ורק לאחמ"כ ה' ימלוך בעתיד, יש שביארו בזה, כי עיקר נסיון האדם להאמין ב'מלכות' ה' יתב"ש נסוב על ההווה, כי רבים יש אשר יאמרו לך, אכן, מה שהיה, הכל באשערט (קצוב ומדוד) מן השמים, וכן גבי העתיד לא ידאגו באמונתם שבוודאי השי"ת יעזור (גם זה חשוב עד מאד), אבל ביותר צריך לזרז - לזכור בהווה - אכן, מה שאירע לי בזה הרגע, מה שפלוני מזיק לי כעת, ואלמוני מכעיס אותי (רוקד לי על העצבים - טאנצט מיר אויף דינערווען) כל זה בדבר ה' נעשה, ומכיוון שעיקר הנסיון והעבודה היא על עכשיו, על כן צריך להקדים תחילה שה' מְלַךְ על הזמן העכשווי.

ויבואר עפ"י מעשה 'שלא' היה, במי שרצה להתגייס לצבא מדינת רוסיה, ומדרכם היה לבדוק תחילה את נאמנות החיילים למלך ולמדינה, על כן פתחו בשאלה ראשונה - האם הוא מוכן ומזומן להעניק ולוותר על ביתו עבור המלכות, ויען זה האיש, הן, הנני מוכן לכך בלבב שלם... חזרו ושאלוהו האם ימסור גם את כל שדותיו למלכות אם הצאר ידרוש זאת ממנו, ויען, הן, משם הוסיפו לשאלו האם גם את עדרי הבקר שלו יתן למלכות, אף על זה השיב בהן, עד ששאלוהו, האם גם את ה'תרנגול' שלך תתן למלך, כאן כבר ענה האיש, לא ולא... לשמע דברים אלו שלחוהו מיד הביתה, כי אין זה האיש ראוי לבוא אל המלך לשרתו ולעמוד בשורות צבאו... על אשר איננו מוכן לתת כל אשר לו למלכות יר"ה. ובבואו לביתו שאלוהו בני המשפחה, הגידה נא, הייתכן, כדבר הזה, את כל היקר לך הסכמת לתת למלך, ורק את תרנגול הזול מכל הנ"ל לא הסכמת 'להיפרד' ממנו. ביאר להם האיש, הנה, בית אין לי, אף שדה מעולם לא הייתה לי וכמו כן עדרי בקר מעולם לא נמנו על 'רכושי', ע"כ אל תתמהו, כי מה

שיגיע לאדם הן איזה נחת וטובה אפילו קטנה מאוד, הן איזה הפסד ויסורין הכל מאתו יתברך שמו ויתעלה בהשגחתו הפרטית על כל אדם בכל רגע ולא בדרך מקרה.

לחם מן השמים - שפע הפרנסה מן השמים

בפרשתן (ויקהל לה א-ב) 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש'. וקשה, א. הלא הכתוב בא להזהיר על 'שמירת שבת' ולמאי נפקא מינה כתב 'ששת ימים תעשה מלאכה'. ב. הרי מתנתו של הקב"ה היא נצחית וקיימת לעולם ועד, והיכן מתקיימת בדורות הללו מתנה זו של ירידת המן.

ומבאר הרה"ק מנעשכ"ז זי"ע (הובא בוילקט יוסף עמו' רע"ו, לרב"צ אסטראווער), כי הבטחת הבורא 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים' (טו ד) - לא לשעתה

הייתה, אלא היא עומדת וקיימת עד עצם היום הזה. ועדיין באה הפרנסה לכל איש ואיש מאותה 'ברכת המן' כדרך שהמטיר הקב"ה בהיות בני ישראל במדבר, וכדרך שהייתה אז מכוסה בטל מלמעלה ומלמטה, כך היא באה כהיום מכוסה בטל - כלומר תחת הסתר ועיטוף. ומהו הכיסוי - שנראה כאילו 'השתדלותו' ועסקיו בל"ט (אותיות 'של') מלאכות כוורע חורש קוצר וכו' הם המביאים לו פרנסתו, ובאמת אינו כן (עיי' במס' שבת (ע). שאיסור ל"ט מלאכות בשבת נלמד מפסוק דנן - 'דברים הדברים אלה הדברים', אלו ל"ט מלאכות שנאמרו למשה בסיני עי"ש).

ובך ביאורו של מקרא, אלה הדברים, כלומר, ל"ט מלאכות צוה ה' לעשות אותם, שיתעסק האדם בששת ימי המעשה, וזהו שאמרו שהמן ר"ל השפעת הפרנסה מכוסה בט"ל מלמעלה ומלמטה, דהיינו שנראה לבאי עולם שהט"ל אלו הל"ט מלאכות, הם המביאים לאדם את מזונו, אך באמת אינם אלא הסתר וכיסוי ל'מן' ולפרנסה הנשפעת ממעל על ידי הקב"ה.

שמעולם לא היה ברשותי אין לי קושי ולא מעצור להעניקו ברוב שמחה למלך, אבל, אותו תרנגול הנמנה בין רכושי הדל, זאת בשום פנים ואופן לא אמסור למלכות דבר שהוא שלי...

כיוצא בדבר, 'העבר' כבר היה וחלף, גם ה'עתיד' עדיין לא בא לעולם, וממילא מסוגל לומר בקלות 'ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד', אך ההווה הוא בידו וברשותו, ועל כך יש לו בחירה האם לנהוג בטוב אם לאו, ועל זה נטושה עיקר המלחמה, ומפני כך צריך לומר תחילה 'ה' מלך', למסור את ההווה אל הקב"ה.

ג. ובאמונתו זאת תסור מלבו כל דאגה אודות פרנסתו ומצבו, ידועים דברי הרה"ק הרמ"ל מסאסוב זי"ע ששלושה דברים יש ללמוד מן התינוק. א. אינו הולך בטל אף לרגע, ובכל עת עוסק במשהו. ב. ברצותו איזה דבר יבכה עד שישגיג מבוקשו. ג. משקיבל חפצו הרי הוא מתמלא בשמחה. ועלינו להתבונן בדבריו, כי בשלמא מה שהתינוק עסוק תמיד יש בו כדי ללמדנו שלא יבזבז האדם את זמנו לריק, כמו כן מה שהתינוק בוכה מלמדנו שתמיד יתפלל ויבקש, לא ירפה ולא יתייאש עד שתתמלא שאלתו. אך לכאורה מה בא ללמדנו בכך שהתינוק שמח לאחר שקיבל מבוקשו, והרי כל איש נוהג כן ומהו החידוש בדבר שיש ללמוד מן התינוק. ואולי י"ל, שיש כאן מוסר השכל גדול, דעינינו הרואות כי האיש שעלה בידו להתעשר עושר רב ולהרוויח אלפי אלפים דינרי זהב אין שמחתו אלא לשעה או לימים מספר, כי מיד הנו מתאווה להרבות עושרו, לקיים דברי חז"ל (קה"ר א ד) 'יש לו מנה רוצה מאתים', ולא רק בענייני ממון בלבד כך, אלא בכל ענייני עולם הזה כן, ומכיוון שכן, היאך ישמח במה שיש לו, הרי מיד הוא דואג על עתידו מאין יבוא עזרו להשיג מאתיים. וזה ילמד מן התינוק, שהוא בוכה רק עבור דברים שהוא זקוק להם עכשיו, ומשהשיג את מבוקשו ישמח שמחה שלימה, כי אין בו דעת להשתוקק ולדאוג על העתיד. ולזה יגיע רק ע"י אמונה בבורא כל עולמים, שיש לו אב רחום הממלא כל מחסורו בכל עת ושעה.

הנה כתיב בפרשתן (פקודי לט א) 'וירקעו את פחי הזהב', ובאונקלוס 'ורדידו' שעשו אותן דקין, כתב ה'דברי ישראל' זי"ע 'דפחי הזהב' מרמז על דאגת הממון (הדאגה אודות ה'זהב') שהוא הפח יוקשים של האדם כידוע, והעצה לזה 'דאגה בלב איש יִשְׁחָנָה' (משלי יב כה), וכפירוש ה'מצודות' כשתבוא דאגה בלב איש ימעיט ויפחית אותה. וזהו שנאמר 'וירקעו את פחי הזהב' - לעשותן דקין, היינו שימעיט ויפחית את דאגותיו, כלומר, שלא ישקע בדאגת הפרנסה ובענייני עולם, אלא 'וירקעו' מלשון רקיע השמים - שיזכור ש'אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים' (עיי

באר הפרשה - ויקהל פקודי - פרה

בזכות קדושת יום השביעי, ולכן לא תבערו אש המחלוקת ביום השבת, כדי שתמצא הברכה מקום לחול, עב"ל.

ובכלל זה אש הכעס, וכדאיתא בזוה"ק (עיי' תיקו"ז מ"ח) - 'לא תבערו אש הכעס בכל מושבותיכם ביום השבת', וכן כתב 'בעל הטורים' לא תבערו אש - אמר הקב"ה, אור שלי פי' של גיהנם שובת בשבילכם, גם אור שלכם יהא שובת.

ובך כתב ה'בן איש חי' (פר' וירא פרשה שניה א) בשם ה'חיד"א (מורה באצבע ק"מ), בעלות המנחה ב'ערב שבת' הוא עת מסוכן למחלוקת בין איש לאשתו, ובין המשרתים, והרבה טורח הסט"א בזה לחרחר ריב, והאיש הירא יבוא יצרו, ולא יעורר שום מחלוקת והקפדה, ואדרבה יבקש שלום, עב"ל.

לא תבערו אש - זהירות ממחלוקת בכל עת ובפרט בער"ש ושב"ק

בפרשתן (ויקהל לה ב-ג) 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתן לה'... לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת'. כתב ה'חתם סופר' (ליקוטים ויקהל ד"ה ששת ימים) וז"ל. שעל ידי השבת מתברכים ששת ימי המעשה (זוה"ק יתרו פח). אלא שצריך בלי להתחזיק הברכה, ו'לא מצא הקב"ה בלי מחזיק ברכה אלא השלום' (משנה סוף עוקצין), ולכן כל מגמתו של שטן להחרוך ריב בשבת - ביום שהברכה מצויה, כדי שלא תמצא בלי מוכן לקבל ברכה, ועי"ז מקולקלים כל ימי המעשה. ועד"ו אני מפרש ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם, פי' שמלאכת ששת ימי המעשה נעשה לכם

סוטה מט.), והכל נקצב ונגזר ברקיע ממעל, ומה יתן לו ומה יוסיף לו אם ירבה ביגיעה לחינם. ובזה יהפוך את הררי וחבילי צרותיו ל'דקין', כי ידע אל נכון שאביו שבשמים דואג לכל מחסורו, א"כ מה לו לדאוג אף הוא, וכי דאגה זו תוסיף לו מאומה יותר מהקצוב לו ממעל.

בסיפא דקרא כתיב 'ודבר טוב ישמחנה', וביאר ה'מצודות' וז"ל, 'ודבר טוב הוא אם יוכל לעצור כח לשמוח עוד את הדאגה ולחשוב כי לטובה בא מה שבא, עכ"ל, כלומר ודבר טוב הדבר הטוב ביותר הוא שישמחנה היינו שישמח באותה דאגה, ע"י שיביט ויתבונן מתוך אמונה, שדאגה זאת לא באה אלא לטובתו, כי מפי עליון לא תצא הרעות, והכל הוא טובה גמורה עבורו (והפליג הרה"ק מקאצק בשבח פירוש יקר זה, ואמר שנאמר ברוח הקודש).

וכשיסיר מעליו כל דאגה, יחיה את חייו על מי מנוחות - ובשובה ונחת יושע. איתא מהגר"א (דברי אליהו, אסתר), דמצינו שינוי נפלא ב'טעמי המקרא' במגילת אסתר, בכתובים המספרים אודות הנערות שנקראו לבוא אל המלך אחר הריגת ושתי, דעל התיבות 'ובהגיע תור נערה ונערה' (ב יב) הטעם הוא קדמא ואזלא (ובתרגום הלשון הקודש משמעותו, קידם והלך), ואילו על 'ובהגיע תור אסתר בת אביחיל' (שם טו) הטעם הוא מונח, מונח, מונח ומונח - ד' פעמים, ומבאר בטעם הדבר, שבא לרמז כי כל הנערות מיהרו ללכת אל המלך - מתוך רצונם לזכות בתואר ה'מלכה', ואילו אסתר הלכה ב'ניחותא' רבתי, והייתה עושה עצמה בחולה על ערש דווי עד ש'ותלקח' בעל כרחא.

מעתי יש ללמוד לדידן, כי היודע ומכיר שממילא הוא וכל גורלו נתונים בידי ה', מדוע ימהר ויגיע לריק, ללמדנו בענינים הנוגעים לנו - בין מדברים הנוגעים אל הנשמה בין מדברים הנוגעים אל הגוף, אל תבהל, ואל תחשוב שבמהירות ופזיזות תרוויח משהו - תגדיל קצבתך או תקדים ישועתך לבוא, אלא הכל בכל מכל יעלה ויבוא לכשיעלה רצון מאת הבורא יתב"ש. ולא עוד, אלא פוק חזי, מה עלה בסופן של כל אותן הנערות שמיהרו כל עוד נשמתם באפם - שילחוהו לנפשם בידיים ריקות כלעומת שבאו - לא מלכה ולא 'משנה למלכה', ואילו אסתר שהלכה בניחותא היא היא נבחרה למלכת העולם.

ד. שמעתי בשם הגאון האדיר פפ"מ הגר"א וואקסמאן שליט"א ראש ישיבת 'מאור יצחק', שלמד 'פרק בחינוך' מהנהגת ה'מלמד' שלו בימי ילדותו, הנ"ל היה מניצולי המלחמה, ובכל עת שהיו הנערים - התלמידים, יוצאים מגדרם, ומתנהגים בשובבות יתר, היה המלמד מסנן מבין שינוי תיבות משונות שהיו נשמעים כמי שהוא מברכם (בלשון נקיה) ב'ברכות' בשפה ההונגרית (מוצאו של המלמד היה מאונגריין), והוא מקלל את התלמידים לרוב חרונו וכעסו, ובכל עת היו מחשבים לעצמם, נעבעך (מסכן) רחמנות על בריה למודת סבל כמותו - שהרי מ'ניצולי המלחמה' הוא, והנה, בסוף שנת לימודיהם אצל המלמד הנ"ל, ניגשו אליו כמה תלמידים לבקש מחילה על שהפריעו לו וגרמו לו לבוא לידי רוגזא, עד שהכריז עליהם כנ"ל... פתח המלמד את החומש בפרשת תצוה ופקודי והראה להם את דברי התרגום על 'שמות האבנים' שעל החושן, 'אודם פטדה וברקת' וכו', תרגם אונקלוס, סמקון ירקון וברקון... קנפרי

י) 'מי שאבד לו פרה, היתכן שבעיצובו וכעסו ישבור כלי ששווה אלף פרחים... לכן סבול בשמחה כהלל כל הבא עליך... עב"ל.

עוד כתב בספר 'חרדים' (פס"ו אות עה) אם רוצה אדם למצא חן בעיני ה', לא יבעוס, שנאמר (בראשית ו ה) 'ונח מצא חן בעיני ה'', ולא פירשו למה, אלא בשמו פירושו (היינו שסיבת נשיאת החן מרומזו בעצם השם - 'נח'), שהיה נח בדיבורו ובמעשיו ובהילוכו (כדאיתא במדרש הנעלם - זוה"ק), לכן מצא חן, ח"ן ונ"ח חד הוא (היינו שאותיותיהם שוות), עב"ל. כיוצא בזה איתא (פסחים קיג:) 'שלשה הקב"ה אוהבן, מי שאינו כועס, ומי שאינו משתכר, ומי שאינו מעמיד עצמו על מידותיו'.

ויקהל - בחשיבות אסיפתן של ישראל

בפרשתן (ויקהל לה, א), ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם, וביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם

מוסיף ה'בן איש חי' על דבריו (וירא שנה שניה), ודע, כי הנה כל אדם העושה קטטה ומריבה עם אשתו או בנו או משרתו וודאי נראה לו שהדין עמו וראוי לריב על המכשלה שיצאה מתחת ידם בעיני הבית, אך באמת, מי שיש לו מח בקרקדו בין יבין שאם יצא איזה מכשול מתחת ידם, אין זה נעשה מאתם, ואין זה מעשה ידיהם, אלא הוא מעשה שמן בדי להרחק ריב ומדון בעת החיא... על כן, כל איש מבין כשיראה איזה מכשול וחסרון בענינים של הבית לא ישים אשמה על אשתו ומשרתו לריב אתם, אלא יתן אל לבו התנצלות הזאת שכתבנו כי אמת הוא, ואז ישתוק ולא יריב אתם ולא יתבעם, וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא, עב"ל.

ובבלל אמרו, שהחכם מבין שלא טוב לו לאדם לבעוס, ועדיף לו לתפוס במידת הסבלנות^ה, שהרי לאחר מעשה' בשיעבור זעמו יתחרט עשרת מונים על המעשים שעשה מתוך כעסו, וד"ל. וכן כתב ב'ספר חרדים' (פס"ו

טרק"א... ופנטרי, וביאר להם, דבשעה שכמעט והגיע לידי כעס על תלמידיו היקרים ורצה לקרר את כעסו מעליהם, היה חוזר בפיו את השמות הללו 'קנכרי... טרקיא... פנטרי... ובזה היה מזכיר לעצמו כי כל אלו התלמידים 'אבני יקר' אבני חפץ ונשמות טהורות הם, ובזה סר כעסו מעליהם.

ה. כבר היה מעשה, בעת שאמר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר שיעור בעומק העיון, ובעיצומו של ריתחא דאורייתא נענה איזה 'חכם' ושאל את ראש הישיבה - מדוע ברא הקב"ה את האדם כשהאוזניים והאף בולטים מפניו כלפי חוץ, ואילו העיניים והפה חלקים עם פניו, השיב לו רבי חיים בפקחותו - תוך כדי דיבור, שעשה כן הקב"ה בכדי שיהא מקום להניח עליו את המשקפיים (ברילעין), אבל אם האף והאוזניים היו אף הם לפני מצורת הפנים הרי לא היה לאדם על מה להניחם, ומיד חזר לרתיחת התורה דקא מרתחא ביה. ויש להתבונן הרבה בגודל סבלנותו של הגר"ח שלא זו בלבד שלא חרה אפו בו על שמפריע ומבלבל באמצע השיעור בשאלה מוזרה כזו, כאותו אחד ששאל את הילל הזקן... אלא אף ענה והסביר לו 'כסיל כאוולתו'.

ו. ונשמע פתגם העולם שהרגזן מעניש את עצמו בגלל העוולות והטעויות שעושים אחרים, כי בגלל שנכנס בלבו של חבירו רוח שטות וחטא כנגדו שלא כדין הרי הוא כועס ועי"ז מזיק לעצמו,

ז. כה אמר הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (על הש"ס ברכות כט: ד"ה ועוד, נשא ד"ה קח) על דבריהם ז"ל (אבות ב י) 'אל תהי נוח לכעוס' ד'ממה נפשך' לא ימהר אדם לכעוס, כי אם כעס זו עבירה היא - הרי חלילה לו מלעבור עבירה ולכעוס, ואם כעס זה לש"ש הוא ודבר מצווה הוא, אם כך וודאי שאין למהר לכעוס כי ל'מצווה' נדרשת 'הכנה' וישוב הדעת...

להרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע הייתה קופסת טבאק ריקנית והיה מחזיקה תדיר בין אצבעותיו, פותח וסוגר. פעם שאל לפניו אחד מחסידיו, תורה היא וללמוד אני צריך מה ענין יש לרבי בקופסא ריקנית זו. השיבו הרה"ק, בכל עת שמתעורר בי מידת הכעס על איזה דבר, אני ממחר להכניס את הכעס אל תוך קופסא זו למשך ב' שעות. ובזמן זה אשכח כל מאי דהוה, ורק כעבור ב' השעות פותח אני אותה ובודק האם אכן הייתי צריך לכעוס אם לאו.

כך הוא טבע הכעס, משמניחים אותו לאחר זמן מתקרר לגמרי, ועיקר העבודה לאצור בתחילה את כל ה'חום' בקרבנו לבל יתפרץ חוצה לו, וכן אמר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (הובא בנר אלחן עמ' י"ב) שהרבה יש לנו ללמוד מהרכבת

באר הפרשה - ויקהל פקודי - פרה

ב'שם משמואל' (תולדות תרע"ז, שבועות) מביא כן בשם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, שכל מקום שיש בו עשרה מישראל, אפילו מלאך שבא לשם מתמוגג מפחד משום דכל בי עשרה שכינתא שריא^ט.

בה ביאר הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה, כי תצא ד"ה זכור) בלשון הכתוב (דברים כה יז) 'זכור את עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים', שפתח בלשון יחיד 'לך' ומסיים בלשון רבים 'בצאתכם', כי גאולתן של ישראל מיד מצרים היתה בזכות שהיו באחדות, ועמלק גרם להפריד בין הדבקים עד שיהיה לעצמו בחי' 'לך', כי אין עמלק יכול לנצח את הכלל כשהם באגודה אחת, אלא רק את היחידים^י.

כי ענן ה' - יתחזק אף כשנראה כי חשך עולם בעדו בפרשתן (פקודי מ לח), 'כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל

זי"ע, כי כך אמר משה לעם בני ישראל, הנה 'ויקהל' - ישיבת בני ישראל בצוותא חדא ובאחדות, זה הוא עצמו מהדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם. (ליקוטי הרי"ם, ובלשונו שם, 'הכנסיה וההתחברות מישראל מסיר החומרות והגשמיות מבני'. ועיי' אור החיים)

דורשי רשומות אמרו (אמרי נועם, אהבת שלום, יהודי הק' ועיי' 'בית אברהם'), שתיבת ויקהל עולה בגימטריא כמנין מקוה (151), כי ישיבת בני ישראל בהקהל מטהרתם ומקדשתם כמטהרת המקוה^י.

נוראות כתב הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע באגרתו הקדושה (איגרת הקודש כ"ג), וז"ל. 'שמעתי מרבותי, כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד, אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשרי עלייהו, עד שהיה מתבטל ממציוותו לגמרי'. עכ"ל.

(באן), שכל כוח המניע אותה למרחק מרחקים בא ממה שהקטר אוגר בתוכו את החום הנוצר מן האש (מהפחם), ובה גדול כוחו להניע את כל הרכבת הכבידה ונוסעיה. כיו"ב כשננצור פינו מלדבר בעת שבווער האש בקרבנו - נזכה להמשיך בדרכנו ביתר שאת ויתר עוז, לבוא לתכליתנו הטוב הן ברוחניות הן בגשמיות.

ח. וכך ביארו במשנה (יומא פה:) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל... ואומר 'מקוה ישראל ה'". כי ג' טהרות הללו שווים הם, ואלו הם. א. מקוה. ב. ישראל. ג. ה'. כלומר שישבת בני ישראל יחדיו וכן עצם הדביקות בה' וה'מקוה' מטהרים ומקדשים את האדם, ואם במקוה מצינו שהטבילה בה מהפכת את הגוי להיות יהודי - בטבילת גירות, כיו"ב בשאר הטהרות שנדמו לה.

וידוע כי רבים מצדיקי הדורות נהגו ל'טבול' בין יהודים, כדוגמת הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע (תורת חסד, ויקהל) וכן צדיק יסוד עולם שהילך בינינו הרה"ק רבי חיים זאנוויל מרבניץ זי"ע שהיה מרבה בטבילות במקוה, ופעמים שהיה מעמיד סביבו כמה וכמה יהודים והיה נכנס ביניהם ומרכין ראשו ביניהם כטובל במקוה (אם כי פשוט שלדין אין בזה משום 'טבילה' לטומאה... מ"מ עלינו לדעת גם מעשה זה - כמה קדושה וטהרה נוסף ליהודי בשיבתו בין אחיו).

ודרכו בקודש של הרה"ק מריבניץ היתה שלא נתן יד למי שלא היה במקוה, סיפר לי אחד, שבילדותו (כשהיה בגיל בר מצוה) החליטו הוא וחבריו לנסות את הרה"ק, וחלקם הרטיבו שערות ראשיהם למען יחשוב שהיו במקוה, אך ברוח קדשו הבחין מי באמת טבל ורק לו נתן את ידו.

ט. עוד מצינו שסגולת אסיפת קהל בני"י לעורר רחמים רבים, רמז לדבר נתן ה'מגלה עמוקות' (פרשת ויצא) כי צבור עולה בגימטריא רחמים (298).

נפלאות אמר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע על דברי חז"ל (סנהדרין לט.) 'כל בי עשרה שכינתא שריא', שיש לפרש 'שריא' מלשון מתיר ופותח [כלשון חז"ל (ב"מ פה:) 'כיון דחזא דקא אסר ושרי', עיי"ש], כי כאשר בני ישראל באחדות ובצוותא גורמים להחיש את הישועה, שתוכל השכינה להתיר את עצמה כביכול מחבלי ויסורי הגלות המר הזה.

י. גדולה מדת האחדות שעל ידה מתעלה כל יחיד ויחיד עשרת מונים, כמו שאמר הגאון ה'אור שמח' זצ"ל, שקדושת קרבן שלמים אינו אלא קדשים קלים, ואילו זבחי שלמי ציבור קדשי קדשים הם, אע"פ ששניהם 'קרבן שלמים' הם, כי הבא מכוחו של ציבור מתקדש להיות קודש קדשים.

וכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (חנוכה תרע"ד ליל ב) לבאר אומרם (פסחים עז.) 'טומאה ד'חוויה' בציבור, שבישיבת בני"י בציבור הטומאה נדחית ומסתלקת מאתם.

באר הפרשה - ויקהל פקודי - פרה

ז

- שהקב"ה מסייע בידו ויחזקנו מן השמים (הובא בצרור החיים מערכה י עב) "א.

וכן רמזו צדיקים לגבי 'עבודתו' של אדם, כי פעמים מתלונן האדם רצוני ומאווי לעבוד את בוראי עבודה שלימה עבודה תמה, אבל מה אעשה, ותמיד חופפים עלי ענן וערפל המחשיכים בעדי, לזה אמרה תורה כי ענן ה' על המשכן - כשנרמה לך שעבים מכסים ומסתירים את האור, תדע, שבאמת הוא יומם, ולבסוף תראה שאלו הימים החשוכים הם הם המאירים ובאים², ואילו כשהוא במצב של ואש תהיה - כשכל כולו בוער בשלהבת אש קודש הרי זה בחי' לילה בו, כי עיקר העבודה להתחזק במצב של חשיכה והסתר³, וענין זה יעמוד לעיני כל בית ישראל, בכל מסעיהם - בכל

בכל מסעיהם, ביארו בה קמאי 'כי ענן ה' על המשכן יומם' - שאם האדם שרוי בבהירות ובמצב של יומם כשהכל הולך כשורה, לא תזוח דעתו, כי ברגע אחד יכול להתהפך הגלגל להיות ענן וחושך. לאידך, מי שנמצא ב'לילה' - שאינו רואה שום סימן ברכה מרוב חשכות, אל יפול רוחו בקרבו, כי ברגע אחד יאר ה' פניו אליו.

והזמן גרמא להתחזק בשבת זו הנקראת 'שבת חזק', בה מכריזים ואומרים לאחר קריאת התורה בסיום ה'חומש' - 'חזק חזק ונתחזק' (לבוש תרס"ט). וכמו שאמר הרה"ק רבי זאב מו'אבריו זי"ע בשם הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע שאם האדם מתחזק פעם אחר פעם ואינו מתייאש, יזכה שנתחזק

כה אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, כי מלכותא דשמיא כעין מלכותא דארעא, ובארעא מצינו, כי בדורות קודמים היה ה'צאר' מחליט בעצמו כיצד תהא הנהגת המדינה, ואוי לו למי שימרה את פיו, אך כהיום הנהיגו בכל מדינות העולם, לקבוע החלטות רק בישיבת ה'סובייט' (מועצת השרים, וכיו"ב), כך נמי, כביכול ב'מלכותא דרקייעא' - כהיום הזה כשיהודים ישובים יחדיו כח אדיר יש בידם, לשנות הנהגת עולם לטובת בני ישראל.

יא. ביום כ"ב שבט תרי"ט נסתלק לעולם שכולו טוב הרה"ק רבי מנחם מענדיל מקאצק זי"ע, ביומי הפורים כשעדיין לא נגמרו 'שלושים' (מיום הפטירה) נענה ואמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, הנה בקבלת התורה שהייתה בחג השבועות לא ארכו הימים ו'נשתברו הלוחות', והסבר הדבר הוא כי היה מעיקרא מתוך אורה והארה גדולה מן השמים, ואין זה בהכרח שישאר בר קיימא. אבל בקבלת התורה שהייתה בימי הפורים - הדר קבלוה מאהבה, מאהבת הנס, זה היה מתוך 'הסתר' שהוכרחו לשבר ולגלות את הקב"ה מתחת ההסתר, שבירה זו היא הגורמת לקבלת התורה להיות 'בר קיימא', וכוונתו הייתה לחזק לבות נשברים בהסתלקות רבם, כי אדרבה ההתחזקות מתוך השבר והיגון, היא היא תעמיד אותם להיות מקבלי תורה בת קיימא.

יב. בשנה הראשונה לאחר ה'מלחמה' הנוראה, ערך ה'בית ישראל' זי"ע את 'ליל הסדר' כדרכו ברשפי אש, ומשהגיע לפיסקה 'יכול מראש חודש, תלמוד לומר ביום ההוא, אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה, בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך', וביאר יכול מראש חודש - שמא יבוא האדם לומר אינני יכול לעבוד את ה' במצבי עכשיו, אחכה לזמן חדש וכדוגמת ראש חודש וכדומה, תלמוד לומר ביום ההוא - שאתה עומד בו, תיכף ומיד עליך להתחיל לעבוד את הבורא 'שוין... שוין...' אי ביום ההוא יכול מבעוד יום - אכן, אולי לכל הפחות ביום זה גופא אחכה למעט בהירות - מבעוד יום (ולא בלילה המרמז לחושך), תלמוד לומר בעבור זה, בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך, דיקא באותה שעה ש'מצה ומרור' מונחים לפניך - והנך עומד בשפל המצב, דייקא אז הוא הזמן הראוי והמוכשר להתגבר, להתעלם מהכל ולהתחיל לעבוד את הקב"ה באש קודש שלהבת י-ה.

יג. ידוע שבסוף ימיו נענה הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע ואמר כי בימים מקדם היה נראה לו שהימים שהיה אור במושבו, ועבודתו הייתה מתוך הארה והרחבת הדעת הם הם הימים הנעלים והחשובים, והימים שחושך היה בעדו הם כפשוטם ימים אפלים שאין בהם ממש. אולם, כעת הוא רואה כי אדרבה, ימים הללו שעבד בהם את ה' מתוך חשכות והסתרה הם המאירים באמת...

וכן איתא ב'תורת אבות' (דרכים בעבודת הבורא אות מח), בשם הרה"ק מקאברין זי"ע בזה"ל, סיפר: פעם אחת הייתי חולה גדול, האבין זיך מיר גישטעלט די טעג, וראיתי כי הימים שנראו בעיני כמאירים היו נמוכים מאד מאד, ואלו שנראו בעיני כנמוכים היו מאירים מאד. עכ"ל.

באר הפרשה - ויקהל פקודי - פרה

'מסעות' ותהפוכות חייהם, להתחזק ביותר בעת שענן ה' על המשכן.

עליה. כי הקב"ה יודע עד כמה קשה לבשר ודם להתגבר על נסיונותיו".
 זבזה יזכה להיות אהוב וחביב לפני המקום ב"ה^{טו},
 כמפורש ב'חובות הלבבות' (שער התשובה פ"י) זמי
 שרוצה להגיע לרצון בוראו, ייבנס מן הפתח הצר,
 שייבנסו ממנו החסידים הסובלים, עכ"ל. כי בזה יזכה
 להתעלות מעלה מעלה^{טז}.

תוכו רצוף אהבה - ישתוקק לטוב וה' יגמור בעדו
 בפרשתן (ויקהל לו א) 'ויעש בצלאל את הארון עצי
 שטים'. איתא בגמרא (מגילה י:): 'אמר רבי
 לוי, דבר זה מסורת בדינו מאבותינו, מקום ארון אינו
 מן המדה' (שכן לפני הדביר כ' אמה, וכל כרוב היה י' אמה'
 והיכן עמד הארון אלא שאינו מן המידה). היינו שהארון עצמו
 לא תפס מקום כלל, אלא עמד בנס מיוחד מאת ה'.
 והנה, תבנית המשכן וכל כליו נבנו מ'נדבות' בני ישראל
 זה בכסף וזה בזהב ובנחושת או בעצי שיטים ושאר
 דברים, מעתה צריך ביאור, מניין נלקח מקומו של ארון
 שלא היה מן המידה, ועמד בדרך נס. ומבארים בשם
 הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע, דזה בא מרצונם ותשוקתם
 של בני ישראל, שהרי יש מהם שרצו להביא לנדבת
 המשכן ולא עלתה בידם, אם מטעם שלא השיגה ידם,
 אם מטעם שכבר הכריזו 'אל יביאו יותר', ודבר זה

ומסך שער החצר - כגודל הקושי כן גודל השכר

בפרשתן (ויקהל לה כו), 'והנשאים הביאו', ובגמרא (יומא
 עה.) תנא נשיאים ממש, כלומר ש'עננים'
 הביאום מן השמים. ובוזה ביאר ה'אור החיים' (ריש פרשת
 תרומה) דהנה בסדר הנדבות נקטה תורה את החשוב
 חשוב קודם, ולכן כתיב תחילה (כה ג-ד) 'זהב וכסף
 ונחושת' ואחר כך 'ותכלת וארגמן ותולעת שני', וכן
 הלאה. מעתה יקשה, מדוע נזכרו 'אבני שוהם ואבני
 מילואים' שהם היקרים מכל הנדבות באחרונה. אלא,
 היינו טעמא, עפ"י האמור שאבני החושן והאפוד הגיעו
 בדרך נס למדבר על ידי ענני שמיא, וכיון שלא התאמצו
 להביאם על כן נזכרו ונמנו בסוף, כי העבודה הבאה
 על ידי יגיעה ועמל חשובה וחביבה הרבה יותר אצל
 הקב"ה אע"פ שאינה יקרת ערך כ"כ (בשווי הממון).

והגם שזו עבודה קשה שבמקדש, מיהו שכרו יגדל
 מאד, וכפי שאמרו (אדר"ג גו) פעם אחת בצער
 ממאה פעמים שלא בצער, וכן מובא ב'ספר חסידים'
 (אות קנה) ומקבל שכר טוב מה שהאדם כופף את יצרו
 יותר ממאה מצות שאין יצרו מסיתו ותוקפו ודחקו

יד. יש שביארו ביסוד זה, מדוע נקט התנא (אבות ה ה כב) לומר 'לפום צערא אגרא' בלשון ארמי, דהנה מבואר בתוס'
 (ברכות ג. ד"ה היה) 'לכך אומרים קדיש בלשון ארמית, לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום,
 שלא יבינו המלאכים (שאינן מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי, שבת יב:), ויהיו מתקנאין בנו', והכי נמי אמר 'לפום צערא אגרא'
 בלשון שהם אינם יודעים כדי שלא יקנאו בישראל.

טו. משל להולך בדרך ותעה ביער הגדול, מבלי דעת כיצד יצא מן הסבך, ותמלא נפשו צער ופחד, אמנם,
 משנראה לנגד עיניו 'בית החיים' יתמלא שמחה, שהרי זה סימן מובהק הוא שיש ישוב בני אדם במקום
 קרוב. והנה אף שבדרך כלל אין בראיית 'בית החיים' כל שמחה, אדם הלז ישמח לבו ותגל נפשו, כי לפי מצבו
 יש כאן סימן טוב - שהוא הולך בדרך הישר, ועוד מעט קט ימצא עצמו בתוככי העיר, כיו"ב, המרגיש חושך
 והסתר בעת נסיון, ידע שזה כ'בית החיים' המוכיח שבקרוב ממש ימצא עצמו על דרך המלך, וכבר עתה הולך
 הוא בדרך טוב (המוליכתו ליישוב).

טז. הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מצאנו ציווה פעם באמצע שמחת הנישואין לאחד המשתתפים שיעלה על השולחן
 וישמח את החתן, אמר הלה, אינני מכיר במלאכה זו, מה אעשה... דחק בו הדב"ח ואמר לו, עלה על השולחן
 וקרא בקול גדול את הגראמען (חרוזים) הללו - 'דער חתן הייסט ניסן, און ד'הויזן זענען איהם צוריסען (-לחתן קוראים
 ניסן, ומכנסיו קרועות), ויעל האיש על השולחן, אלא שמרוב התרגשות וחרדה התבלבל לגמרי, ונענה בקול רעש גדול,
 'ניסן איז דער נאמען פון דעם חתן, און ס'איז איהם צוריסען ד'הויזן... וכל הקהל פרצו בצחוק (מטעותו)... ממה
 צחקו, דייקא מהגראמען שלא התאימו, כך דייקא מדברים שאינם עולים לנו בנקל ובאופן הרגיל, מנסיונות הללו
 נעשה שמחה בשמים ממעל...

הבעיר בקרבם תשוקה ורצון ב'אש קודש' - מרצונות אלו נבראת בריאה מיוחדת, והיא 'מקום הארון אינו מן המידה'. נמצא שרצונותיהם ותשוקותיהם של ישראל גברו על המתנדבים בפועל, ומהם נבנה בית קודשי הקדשים וארון הברית י"ח.

ביו"ב ביאר הרה"ק מהר"י מטשורטקוב זי"ע, שהרי המשכן וכליו נתקדשו ב'שמן המשחה', ובמה נתקדש חלל המקדש, אלא כנ"ל, דזה נתקדש מהרצון והשתוקקות של בני ישראל. וזהו כחו של הרצון י"ט.

יז. בלשון חסידים היו ממשילים, כי הנה כל משקה שיש בו אלכוהול, אינו נקפא אפילו בפריזער (מקפיא) החזק ביותר, כי האף אומנם שמדפנות הפריזער נושבות רוחות כפור קרירות וקרח, הרי ה'אש' - האלכוהול שבקרבו, אינו נותן לרוח הקור לשלוט עליו, והלימוד פשוט, כשיבעיר האדם בקרבו 'אש קודש' לכל דבר שבקדושה, לא ישלטו עליו רוחות זרות אפילו בכפור הגדול שבעולם... (בוודאי, מוזהר ועומד כל איש מישראל שלא לשהות בסביבה של קרירות ח"ו אבל בא לומר בדרך כלל, שבכל עת יבעיר לבו לטוב, ועי"ז יהיה שמור מכל רע הבא סביבו).

יח. בכל אופן ידע שאין הקב"ה דורש ומבקש מאתו אלא את ה'ראשית' - שמצידו יתחיל בעבודתו המוטלת עליו, אז יגמור ה' בעדו, כדברי רש"י (יט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, אם עתה תקבלו יערב לכם מכאן ואילך - שכל התחלות קשות'. וכך רמז הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (פקודי, ד"ה אי נמי י"ל) בדברי הכתוב בפרשתו (פקודי לח כח) 'וצפה ראשיהם וחשק אותם', 'וצפה' - הקב"ה מצפה ומייחל מהאדם רק את ה'ראשית' וכשיתחיל יגמור ה' בעדו, לתת לו חשק והתלהבות דקדושה, וזהו 'וחשק אותם', כי מכאן ואילך יערב לכם.

יט. כה כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ח על נ"ך, תהלים קה ג) כי אין הקב"ה בודק את האדם אלא לפי התשוקה והרצון, כמו שכתוב (תהלים קה ג) 'ישמח לב מבקשי ה'', ולא 'עושי רצון ה'', כי העיקר להיות מ'מבקשי ה''. וסיפר ה'חפץ חיים' שפעם נפל בדעתו של איש פשוט ביותר שלו נאה ויאה להשתדך עם רבה של העיר, והחל לשלוח אליו 'שדכנים' שיציעו את ה'שידוך' המהולל. מובן שהעלה חרס בידו שהרב לא הסכים לכך בשום אופן... אבל 'שיגעון' זה לא יצא מראשו של האיש... עד שבעזה"ש"ת אירס הרב את בנו, אז נרגעה במעט רוחו של היהודי ואירס את בתו עם רעהו בדומה לו, בהגיע עת דודים - יום החתונה בבית הרב שליט"א, והנה עוברים אלפי בני העיר להתברך מפי הרב בברכת 'מזל טוב', ולעיניהם עומד אף האיש הלז זה ברוב הדרו בשולחן ה'מזרח' ומקבל 'מזל טוב' מהקהל, שאלוהו ידידיו מה לך ולשמחת הרב - לקבל מכולם ברכת מזל טוב, ענה 'אני הרי כמעט' נהייתי מחותן בחתונה זאת, כל הקהל 'מלאו שחוק פיהם'... אמנם, זה רק בענייני גשמיות, אבל בעבודת ה' גם 'כמעט' (שעובד ומתייגע וכמעט הצליח) הרי הוא עצמו 'מחותן' (לא פחות ממי שהצליח).

ידוע דבר המעשה, שהגאון רבי אייזל חריף זצ"ל חיפש בחור עילוי ותלמיד חכם מופלג לחתן לבתו, מה עשה, הכין לעצמו קושיא קשה כברזל, נסע לאחת הישיבות הגדולות והציע את קושייתו לפני התלמידים. וכה אמר להם, המוצא תשובה נכונה אקחנו כ'חתן', מיד התחילו הכל לאמץ את ראשם, בכל כישרונותיהם וכוחותיהם בפלפול ובסברא כדי למצוא יישוב הגון ונכון לקושייתו, אך אחד מהם לא עמד בכור המבחן אצל הגאון, כי בחריפותו ובכוחו הגדול דחה את דבריהם מכל וכל. לאחר כמה ימים שלא עלה בידם למצוא לו תשובה הודיע להם רבי אייזל בצער, שהוא ממשיך בדרכו כדי למצוא חתן במקום אחר, וכן עשה.

בהיותו רחוק כמה פרסאות מן העיר שמע לפתע קולו של בחור הרץ אחרי עגלתו, ובקוצר רוח ביקש לעצור את העגלה, מיד הורה הגאון לעגלון להעמיד את הסוסים, לשמוע מה בפי הבחור, אך כאשר הגיע הבחור נענה ואמר, רבי קדוש, אכן, לא אזכה להיות ה'חתן', אך הגידה נא לי מהי התשובה לאמיתיה של תורה, כי עוצם הקושיא איננה מניחה לי, תורה היא וללמוד אני צריך, כשמעו כן נענה רבי אייזל ואמר למקורביו 'בחור כזה חיפשתי', כי חפצי בצורבא מרבנן שאהבת התורה יוקדת בלבו באמת.

ומכאן נלמד כל איש לעניינו, כי פעמים והוא עומד בנסיון אדיר וחזק למעלה מכוחותיו, יזכיר לעצמו - אולי אכן אין הקב"ה דורש מעמי אלא שאעמוד ואתחנן לפניו... הצילני מיצר הרע, מכל מיני נסיון ובזיון... ועצם שאגת לבו גורמת נחת רוח במרומים לאין ערוך. וכאותו מעשה, שבכוונה תחילה הקשה הגאון בחריפותו קושיא עצומה שאין עליה תשובה, ולא אבה אלא לראות מיהו הבחור ש'אהבת התורה' יוקדת בקרבו, ולגודל תשוקתו לדברי תורה הוא דורש ומחפש אחר התשובה, אף בשעה שנראה לו שלא יזכה להיות חתנו של גדול הדור.

לא לוקינו, בהתחילם לחשוב שלא עשו ולא התנדבו כהוגן, וכל אחד השתוקק בכל נפשו שישוב לזכות להימנות לדבר מצוה ושיהא המשכן נבנה מחלקו, וזהו ה'נותר' שאמר משה לפני הקב"ה מה נעשה במותר - מה יהא עם אותם הרצונות והשתוקקויות, השיבו הקב"ה, לך ועשה בהם משכן לעדות, ר"ל שיעשה בבני ישראל עצמן משכן, שהם עצמם יהיו משכן לשכינה, שכן אין לו לקב"ה צורך ורצון בתרומה אלא ברצון הלב. והשתוקקות זו של אותם שחפצו ולא עלתה בידם היא התרומה הנבחרת ביותר (כך איתא נמי מהרה"ק הר"ב מפשיסחא - הובא באמרי הר"ם פקודי, ועיין ישמח ישראל פקודי אות ב).

פרשת פרה - טהרת הפרה בזמן הזה על ידי קריאת הפרשה בשבת זו קוראים בתורה בפרשת חקת סדר טהרת פרה אדומה, והקריאה מעוררת את המהרה, כדאיתא (ירושלמי מגילה פ"ג ה"ה, הובא ברש"י במסכת מגילה כ"ט). בדין הוא שתקדום פרשת החודש לפרשת פרה, שהרי ב'אחד' בניסן הוקם המשכן ו'שני' לו נשרפה הפרה, ומפני מה הקדימוה שהיא טהרתן של ישראל' כא

והנה נאמר בפרשתו (ויקהל לו ז) 'והמלאכה היתה דים והותר', וכבר הקשו שלכאורה הרי זה סתירה מיניה וביה, שאם היה 'דים' ר"ל שהביאו כפי הצורך כיצד נשאר ייתור ועודף? ואיתא במדרש (שמו"ר נא ב) נכנס משה אצל בצלאל, ראה שהותיר מן המשכן, אמר לפני הקב"ה, רבון העולם עשינו את מלאכת המשכן והותרנו, מה נעשה בנותר, אמר לו לך ועשה בהם משכן לעדות. והקשו ה'מפרשים' (שם) - האיד 'יעשה בהם משכן לעדות', והלא כבר נבנה המשכן.

וביאר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מהרי"ד פר' ויקהל), שאביו הרה"ק מהרי"י זי"ע פירש את לשון התפילה 'הבוחר בשירי זמרה' כלומר בשיירי זמרה - פירוש כי האיש הירא את ה' אחר גמרו לקיים איזה מצווה מתבונן לחשוב שלא עשאה כתיקנה וחוזר להשתוקק מתי תבוא שוב לידי ואקיימנה ביתר שאת וביתר עז, ומחשבות השתוקקות אלו חשובים מאד אצל אבינו שבשמים, ועל זה אומרים 'הבוחר' בשיירי זמרה, שהקב"ה בוחר בהם ואוהבם.

ביו"ב היה בנדבת המשכן, לבם של בני ישראל בער בשלהבת אש קודש ברצונם לבנות בית

כ. וידוע מה שביאר האור החיים הק' (לו ז) שנעשה נס במלאכת המשכן שעל אף שהיה 'והותר' נעשה נס והכל נכנס בבנין המשכן, עד שהמלאכה היתה דים. ופירש החידושי הר"ם (עה"ת) הטעם שעשה הקב"ה נס זה, שאם היה נשאר ייתור מהתרומה שלא היה נכלל במשכן, היה כל אחד מתמרמר בליבו שלא זכה שתרומתו תעלה לרצון לפני הבורא יתב"ש ולא נבנה על ידו המשכן, על כן הפליא ה' לעשות שיבנו המשכן מכל התרומה שהביאו ישראל בכדי שישמחו כל בני ישראל שקיבל הקב"ה נדיבות ליבם.

כא. איתא במשנה (יומא פה): 'מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל... שנאמר (יחזקאל לו כא) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ד' קושיות הקשה כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, א. הרי הכלל אומר שהקטן נתלה בגדול - כיצד מהפך ותולה כאן את הגדול - הקב"ה בקטן - טהרת המקווה... ב. מדוע בחר לו פסוק מדברי נביאים, כשהתורה כבר אמרה מפורשות שביום הזה 'לפני ה' תטהרו'... ג. וכי לא סגי לומר 'מה מקוה מטהר' מדוע הוסיף לומר 'מטהר את הטמאים', ועוד, הרי הנמשל 'אף הקב"ה' אינו עולה בקנה אחד עם ה'משל', שהרי אמר 'מה מקוה מטהר, אף הקב"ה מטהר את ישראל' וכי כל ישראל 'טמאים' הם, אתמהה...

ומבאר באופן נפלא, עפ"י דברי המשנה (ברכות פ"ג משנה ו) 'זב שראה קרי... טעון טבילה' (הזב טמא 'שבעה' ולא תועיל לו טבילה באמצע שבעה ימים הללו, ואילו על טומאת קרי יש לו לאדם לטבול מיד באותו היום, ויטהר בסוף היום ב'הערב שמש'), כלומר, שלא יאמר זה האיש, מה לי ולטבילה, הרי אף אם אטבול עדיין אשאר טמא, ולא תטהר אותי הטבילה אחרי שהנני טמא 'טומאת שבעה', לזה אמר התנא, לא כי, אלא עליך לטבול עצמך, 'טהר' עצמך במקוה, ותקרא בשם 'טהור' (עכ"פ לגבי טומאה זו), אמור מעתה, 'אף הקב"ה מטהר את ישראל' באופן כזה, שלא יאמר האיש, מה לי ולקבלה טובה, וכי מה תועיל לי עזיבת איזה דבר קטן, לטהר עצמי באיזה 'גדר' קטן וכיו"ב, הרי ממילא אשאר 'חוטא', כי מכף רגל ועד ראש אין בי מתום, לזה האיש אנו אומרים, לא כי, עליך לעזוב אפילו הרגל אחד, 'טהר' עצמך בהתגברות זאת, ותקרא בשם הנכסף 'טהור'... ומעתה יבוארו ויתיישבו כל הקושיות, לא תלה כאן גדול בקטן, רק ללמדך ענין זה שטהרה בכל מצב אפילו שנשאר טמא נחשבת טהרה, ודבר זה למד דייקא מדברי הנביאים ולא מן התורה המדברת

באר הפרשה - ויקהל פקודי - פרה

יא

התורה אשר צוה ה' לאמר^{כג}, דהיינו שניע זמן שיהיה די באמירה בלבד - כאשר אין בהמ"ק קיים, אז תבוא האמירה במקום ההואה בפועל^{כד}.

איתא ב'בית אהרן' (דף קמ"ד) 'צריך להאמין, שכשם שנטהרין באפר פרה ממש להקרבת הפסח, כמו כן נטהרין בזמן הזה בקריאת פרשת פרה כל אחד ואחד... לפי בחינתו בקדושה'.

איתא ב'שפת אמת' (פרה סוף תרמ"א) 'וזמן זה מסייע לטהרה על ידי שבזמן המקדש היו כל בני

(ומה שאמרו ש'היא' טהרתן של ישראל נראה דקאי על עצם הקריאה - ולא רק על קיום המצווה בפועל)^{כג}.

איתא ב'עבודת ישראל' זי"ע (פרשת פרה ד"ה והנה בשבת פרשת פרה) 'ופירוש הענין, בזמן שאין בית המקדש קיים, דבר שפתינו לרצון לפני אדון כל, כאילו קיימנו והקרבתנו הקרבנות, וגם הפרה בהזאת שלישי ושביעי, ועל ידי קריאתה על כל פנים נטהר טהרה רוחניות לכבוד הרגל הבא עלינו'. ומרמזו כן בפסוק (במדבר י"א-ב) 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן... זאת

מטהרה גמורה בשלימות, ולכן נקט 'מה מקוה מטהר את הטמאים' שמטהרת אפילו את הנשאים בטומאתם, מ"מ כל מעט טהרה נחשבת טהרה.

אמר הגאון רבי יעקב איידלשטיין זצ"ל, שהנה המנחת חינוך דן (מצוה ש"ס) האם תשובה בלא וידי מהני אם לאו, והוכיח הגר"י ממעשה שהיה שתשובה גרידא מועילה הרבה, וכך היה המעשה, פעם נקרא הגר"י להספיד נפטר פלוני שלא היה שומר תורה ומצוות, ולא ידע במה להספידו והחל לברר אודותיו ועל מעלותיו, עד ששמע 'מעלה אחת' על אותו האיש, שכל ימיו היה נזהר מלעשן סיגרי' בשבת, ובהיותו משתובב עם חבריו שאף הם היו רחוקים משמירת תורה ומצוות היה יושב ומצפה עד שייראו ג' כוכבים בשמים ואז החל לעלות עשן.. וכל כך למה, כי כשעלה לארץ הקודש קודם המלחמה הצטרף להיות כחייל בצבא האנגליים, והם העמידוהו בשורות 'חיל הים', פעם אחת בהיותו בלב ים נשברה האנייה והחלה לטבוע, וכאשר הגיעו מים עד נפש והיה פסע בינו לבין... התעורר בקרבו הניצוץ היהודי, ואמר, רבש"ע, אם אנצל ממוות לחיים שוב לא אעשן בשבת קודש, ובאותו הרגע (ברגע האחרון) עבר ממעל לראשו מטוס (פליגער) של חיל האוויר, הטייס ראה והבחין בו, שלשל לו חבל הצלה ותחי נפשו. והרי לך כוחה של קבלה אחת טובה אף בלא וידי, להציל ממוות לחיים.

כב. דבר עמוק למדנו מדבריהם שאמרו כי מצד הדין היה צריך להקדים 'פרשת החודש', ואעפ"כ הקדימו חז"ל את קריאת 'פרשת פרה' תחילה, ומכאן למדנו שאכן זה ה'סדר' אצל בני ישראל, תחילה וראש יטהר עצמו ורק לאחר מ"כ יגש לשאר הענינים.

כג. כ"ק האדמו"ר ה'נתיבות שלום' זי"ע (שמות עמ' שיא) כתב בכוננת דברי העבודת ישראל, שהנה נאמר 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר', ולכאורה קשה מדוע כפל הכתוב תיבת לאמר ב' פעמים, אלא לרמז על הזמן בו תהא אמירה בעלמא.

כד. והזמן גרמא לכך, דהא איתא ב'חסד לאברהם' (עין הקורא מעין השני נהר נז והובא ב'ערבי נחל' פרשת שמייני) **שבשלושים הימים שבין פורים לפסח מוציא הקב"ה את ישראל מדי יום ביומו חלק אחד משלושים מתוך מ"ט שערי טומאה, ומעלה אותם מדרגה לדרגה, כמו שהוציאנו מטומאת מצרים בימים ההם עי"ש**.

וכבר אמר הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע, דהנה איתא בזוה"ק (ח"ב קפג:) דמצה מיכלא דאסוותא [-מאכל רפואה] היא, וכשם שהחולה במחלת הגוף צריך לצום במשך כמה שעות בטרם יתחו אותו הרופאים כדי לרפאותו, כמו כן לקראת חג הפסח בו אנו עומדים לקבל תרופה ורפואה ל'חולי הנפש' והוא באכילת המצה, עלינו לצום ולהתענות - להטהר ולהתרחק מתאוות רעות כדי שתוכל הרפואה להשפיע עלינו רפואה שלימה.

על פי הדברים האלה אפשר לבאר את דברי הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (חודש אדר ד'י) המיישב קושיית הפוסקים (טור או"ח תלב) מדוע אין מברכין ברכת 'שהחיינו' על בדיקת חמץ - דאכן, מברכין שהחיינו בהתחלת זמן ביעור, והיינו ביום הפורים, והבן. ופירוש הדברים, כי אי אפשר לגשת אל הקודש כי אם שיטהר עצמו תחילה, ובהכנה כראוי, ולכן צריך להקדים בעבודת ה' כבר בפורים, וכך אמרו (פסחים ו. ו) 'ועי' בביה"ל ריש סימן תכט) 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום' ופורים הוא שלושים יום לפני פסח [וכך נהגו הרבה צדיקים, ללמוד הלכות פסח ביום הפורים].

באר הפרשה - ויקהל פקודי - פרה

ישראל עסוקין בטהרה בימים אלו לטהר עצמן לקרבן ובכך מפרש ה'ערוך השלחן' (סימן תרפה ס"ז) שבפרשת פסח, לכן הזמן מבקש תפקידו, ומסייע לטהרת הלב גם עתה^כ.
 י, ובפסוק כא), והיינו, ד'חוקת עולם' אחר קאי על דורות

כה. דבר שפתים אך למותר לדבר בחובת ההתרחקות מדברים אסורים ו'כלים' שאינם כשרים, כי בשעה שבשר ודם נכשל בחטא הרי הוא דוחק בידיו את רגלי השכינה כביכול ח"ו, וב'כלי יקר' (ויקרא יא מד) מרמז כן בלשון הפסוק (ויקרא יא מג) 'ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם' ובמסורה כתיב 'ונטמתם' חסר אל"ף, ללמדנו שאם נכשל האדם בחטאים ואיסורים (הכתובים לעיל בפרשה) אזי מסתלקת ממנו האות אל"ף המורה על אלופו של עולם מלך מלכי המלכים הקב"ה.

כי זה כל האדם - לעצור את עצמו ולא להיות תחת תאוותיו, וכדמרגלא בפומיה דהרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לומר בשם הרה"ק רבי ישראל הינוקא' מקארלין זי"ע [מכונה גם 'דער פראנקפורטער' כי שם מנו"כ], ש"עצרת' מלשון עצירה היא, והיינו דכתיב (דברים טז ח) 'עצרת לה' אלוקיך' פירוש 'איין אן-האלט איז דער גאנצע יוד' - כל מהותו של היהודי שיוכל להתאפק ולומר 'לא' ליצר הרע, ואינו נמשך אחריו כסומא בארובה.

מספרים, שפעם שמעו חסידי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע את רבם אומר בתפילה אחרי סדר פיטום הקטורת את הפיסקא 'אביי הוה מסדר סדר המערכה', וכשהגיע למלים ואברים למנחה נזדעזע כל גופו הקדוש וארכובותיו נקשו זו לזו כמי שמעלה את כל אבריו מנחה כליל לה' לריח ניחות. כי זהו 'סדר המערכה' - 'ואברים למנחה', שתכלית ותפקיד 'אברי האדם' הם להקריב מהם 'מנחה' להקב"ה.

והנהגה זו מסוגלת לפרנסה, וכמו שאמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (לשמיני עצרת) לפרש מה שהגידו חכמינו (סנהדרין ז.צ) שכל מידותיו של הקב"ה הן מדה כנגד מדה, כלומר שהקב"ה מתנהג עם האדם כנגד - להיפך מהנהגתו שלו, כלומר שאם הוא סוגר על עצמו ומתאפק מלמלא תאוותיו, בעצימת עיניים או בבלימת פיו בעת מריבה וכיוצא באלו, יזכה שלעומת זה יפתח לו הקב"ה שערי שפע, אבל המתנהג בהרחבה ופותח בהליכה אחר תאוות לבו הרי הוא גורם לעצמו ח"ו שיצטמצם השפע, והיינו דכתיב (במדבר כט לה) 'עצרת תהיה לכם' שאם האדם מצמצם ועוצר הנאותיו זוכה להרבה 'לכם' אלו השפעות טובות בגשמיות וברוחניות.

עוד איתא מהרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בהעלותך ד"ה והמן) על הפסוק 'והמן כזרע גד הוא ועינו כעין הבדולח', המן זהו פרנסתו של אדם וכו', ועינו כעין הבדולח שהפרנסה הוא לפי שמירת טהרת העינים, וכל מה שממלא תאוותו והנאותו מהסתכלויות אסורות וכו' עי"ז מנכים לו מפרנסתו. ומידה טובה מרובה כפי שימור עצמו תתרבה ותתגדל פרנסתו.

איתא מהרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (ליקוטים, ד"ה אותיות) על סמיכת האותיות סמ"ך עי"ן פ"ה צדי"ק - כי אות הסמ"ך סגור מכל צדדיו, ומרמז כאשר תסגור (כאותו הסמ"ך) עיניך (אות עי"ן) שלא להסתכל ברע ח"ו, גם תסגור פיך (אות פ"ה) שלא לדבר דבר רע אז תהיה צדיק (אות צדיק). עכ"ל.

כתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג אות סד) וז"ל, וגם רבים נוקשים ונלכדים בחללם החושים הנכבדים חוש הראות... ונאמר על חוש הראות 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', הוזהרנו בזה שאל יסתכל אדם וכו'. והרי שאיסור הסתכלות הוא איסור מדאורייתא.

וכך כתב המשנה ברורה (סי' עה סק"ז) וז"ל, אבל לענין איסור הסתכלות לכו"ע המסתכל באשה אפילו באצבע קטנה כיון שמסתכל בה להנות עובר בלאו דלא תתורו אחרי עיניכם'. וכבר כתב בדרך פקודיך (ל"ת לה חלק הדיבור אות ו) 'שהרבה מהמון העם חושבים כי זה רק ממילי דחסידי ואינם נוהרים מהסתכלות בנשים, תדע ידידי שזה איסור גמור מדאורייתא' וכו'.

ובש"ך (על התורה) כתב על הפסוק (בראשית לג ה) 'וישא את עינו וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה לך ויאמר הילדים אשר חנן אלוקים את עבדך', שיש לדקדק בלשון הכתוב, שעשו ראה את הנשים והילדים ושאל על כולם מי אלה לך ואילו יעקב לא השיבו אלא על הילדים ולא הזכיר מאומה מעניין הנשים [ואף היה יכול לומר לו 'האלוקים חנן את עבדך את אלו' וכיו"ב מבלי להזכיר גם את הילדים, ומדוע בחר להזכיר את הילדים ולא את הנשים].

שהביא וגרם את הטומאה לאדם הראשון, שהרי על ידי חטא זה נגזרה מיתה לעולם, נמצא שבשבת זו אפשר לתקן את שורש כל החטאים.

ובלשונו של הרה"ק רבי צדוק (פרי צדיק פרה א) קריאת פרשת פרה מועיל לטהר הלב כסיל משמאלו מטומאת היצר הרע"י.

עץ ארז ואזוב - הגאווה הנרצית ויגבה לבו בדרכי ה'

הנה ידוע שהתורה הקדושה היא נצחית, לדורות ולא רק לשעה, ובפרט ענין טהרת הפרה שנאמר בה 'לחוקת עולם', ושאל מרן ה'בעל שם טוב' הקדוש זי"ע ('תולדות יעקב יוסף' ריש חוקת), היאך שייכת מצוות טהרת הפרה בזמן הזה, ומבאר שאצל פרה אדומה מצינו שהיא 'מטהרת טמאים ומטמאת טהורים', אף כהיום יש ענין זה במידת ה'גאווה', כי פעמים הענווה מסוכנת לגרום לאדם התרשלות בעבודתו מתוך מחשבה כי ממילא אינו שווה מאומה, לזה יביא גם 'ארז' שהוא רם ונישא וגבוה מאד, לרמוז על ב' קצוות אלו, שהרי 'ארז' גבוה מכל האילנות ומורה על מדת ההתנשאות, והאזוב ושני תולעת מרמזים על מדת השפלות וההכנעה, ומזה ומזה אל תנח ידך, כי בשעה שהיצה"ר מזכיר לו עוונותיו הראשונים צריך להתחזק בארז, שלא יפול

הראשונים מיד אחר חורבן הבית - שגם אחר החורבן יהא בידם להטהר על ידי אפר הפרה כדאיתא 'חבריא מדכן בגלילא' (נדה ו:). שעשו פרה אדומה בכל הלכותיה וקדוקיה ונטהרו על ידה בפועל ממש, ועוד נאמר בשנית 'לחוקת עולם' לומר שגם בדורנו אנו יש בידינו להטהר ב'אפר פרה' על ידי קריאת פרשה פרה, ומכאן שקריאתה בזמן הזה דאורייתא היא, ובעת קריאתה היא הטהרה.

ואבן, עיקר קריאת פרשת פרה קאי על טהרת הלב מן העוונות, וראיה לדבר הביא הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע ב'פרי צדיק' (פרשת פרה אות ו) כי אחר כל קריאה 'מפטירין בנביא' באותו ענין שקראו בתורה, ולפי זה היה לנו להפטיר בפרשת פרה בענין טהרה מטומאת מת שבה מדברת הפרשה, ובאמת המתבונן יראה כי טהרה מטומאת מת לא כתיב שם רק טהרה מעוונות, ככתוב שם (יחזקאל לו כה-כו) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם, ומכל גלוליכם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש אתן בקרבכם, והסירותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר', אלא מכאן מוכח שעיקר טהרת פרה אדומה היא הנקיות והזיכוכ מן העוונות, וכל זריקת מי החטאת על טמא מת כוונתה על 'חטא עין הדעת'

ומבאר זי"ל, אלא יעקב עשה עצמו שאינו חושדו שנתן עיניו בנשים וכששאל לא שאל אלא על הילדים ולזה השיב על הילדים, עכ"ל, וכלומר שרצה יעקב להראות לו שאינו חושדו שהסתכל בנשים - שלא לביישו, ע"כ הזכיר בפירושו 'הילדים' אשר חנן אלוקים, כמי שברי לו שכל השאלה לא היתה אלא עליהם. ויש ללמוד מכלל הדברים שאפילו כלפי עשיו הרי זה גנאי וגנות אם נכשל בהסתכלות...

כך היא דרכו של איש יהודי - לעמוד איתן במשמרתו כגיבור ואיש מלחמה, ולומר למשחית 'לא' ואף אם נפלת מטחמה מעתה הנני מתחזק ועולה מעלה מעלה. וכן פירשו צדיקים נוסח היוצרות לפרשת פרה 'מי יתן טהור מטמא לא אחד' שעיקר הטהרה הוא לסרב ליצר הרע ולהגיד בשפה ברורה 'לא' אחד בכל תוקף.

הרה"ק הבית אברהם זי"ע אמר (פורים ד"ה ומרדכי) שפעם היה שיכור אחד שקיבל על עצמו להפסיק מלשתות יין ושאר דברים המשכרים, ויהי ביום הראשון התעוררה בו תאוה עזה לחזור להרגלו ולשתות מידי דמשכר, אך הוא התאמץ בכל כוחו ולא שתה, ואף שכמה פעמים כבר עמד ללכת אל בית המרזח התחזק ברוחו ולא נגרר אחרי תאוותיו, באותה שעה אמר לעצמו, 'הרי התגברתי ועמדתי בגבורה עצומה נגד היצה"ר, אם כן מגיע לי עכשיו לשתות מעט יי"ש...' ובזאת הלך לשתות ונמשך אחריו עד שהשתכר כבראשונה. וזה אינו 'לא' אחד, אלא בבחינת הפה שאסר הוא הפה שהתיר, ורק צריך שאיסורי תורה יהיו אצלו כחומה בצורה, ולא יעבור עליהם בשום פנים ואופן, וזהו 'לא' אחד, ללא פשרות.

כו. איתא ב'חתם סופר' (דרשות לג: ד"ה שלהי יומא) שטהרת הפרה קאי על טומאת וחלאת העוונות, ומשום כן אמרה תורה להיטהר ב'אפר פרה', לרמוז לאדם שישוב בתשובה אל ה', על ידי שיהיה בעיני עצמו כעפר ואפר, כי על ידי תשובה מתוך הכנעה ושפלות הרוח זוכים לטהרה. ואף גם זאת שישפוך דמעות מתוך שברון לב, ודמעות אלו ייחשבו לו כהזאת מי חטאת, המורם מכל אמור, שטהרת הפרה נוהגת לעולם - אף אחר חורבן ביהמ"ק.

באר הפרשה - ויקהל פקודי - פרה

נכנס בשערי עבודת ה', יזהר מן הגאווה, כי היא תורידנו לתהום הנשיה.

לכן אמרה תורה להביא (יש ו) 'עין ארו ושני תולעת והשליכם אל תוך שריפת הפרה', ופירש רש"י בשם רבי משה הדרשן שהוא סימן למתנאה כארו שישפיל עצמו כאזוב^כ, וכבר הקשו המפרשים מדוע צריך להביא עין ארו המרמז אל הגאווה, אדרבה, היה לו להביא אזוב שהוא סימן להכנעה, אלא, שפעמים ה'עין ארו - הגאווה' מרוממת ומקרבת את האדם לעבודתו יתב"ש^ל.

ברוחו אלא ידע שהקב"ה שוכן עם ישראל בתוך טומאתם, ולעתים עליו להשפיל דעתו כדי שלא יבא לידי גאווה, אבל ח"ו מלהפך את ה'יוצרות' י^י.

וזהו 'לטהר טמאים' - תחילה הגאווה תטהר את הטמאים - כי הנמצא בשפל המדרגה לא יוכל להתחיל לעבוד את ה' רק אם יתנאה בגאות דקדושה, 'ויגבה לבו בדרכי ה'" (דה"י ב', יז ו), ויאמר לעצמו הן אתה תקוותי היות והנני בר ישראל ונשמה קדושה בי, ובידי להתעלות יותר ויותר, נמצא שהגאווה מטהרת ומרוממת^כ, אך מאידך גיסא - כשכבר

כז. כה אמר הגאון מטשעבין זצ"ל בשם אביו ה'כוכב מיעקב' זצ"ל, כי שני קצוות הם, כשם שהוא שונא - 'אן אלטער בעל-גאווה', כן לעומתו הוא אוהב 'א שטאלצע'יר בחור' (בחור וצעיר אשר 'רוחו' חזקה בקרבו), כי אוי לו לבחור וצעיר בשנים שיהלך בהרגשת 'שפלות' ממצבו הירוד, שהרי משם יבוא במהרה לידי ייאוש, ומעתה דרכו של היצר קלה להורידו מטה מטה ואחריתו מי ישורנה, אלא תמיד ילך בחזקה מתוך גאווה דקדושה, ועל דרך 'ויגבה לבו בדרכי ה'", וידע כמה חשוב כל פעולה שעושה ואפילו דבר קל וקטן, אך לעומת זאת שנוא הוא איש זקן המתגאה, שגאווה זו אין בה רווח ותכלית, ותועבת ה' כל גבה לב.

כח. וכעין מה דמצינו (פסחים ג:) 'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה', שעיקר תכלית התורה היא הלימוד לשמה, אך בתחילת דרכו מותר ומצוה לעסוק שלא לשמה - כי רק כך יבוא בסוף דבר לשמה.

הרה"ק הפני מנחם זי"ע המשיל את הדבר לאדם שהרופא נתן לו 'סממני רפואה' לבלוע אותם ערב ובוקר פעמיים ביום, ויבוא האיש לביטו ובלע בפעם אחת את כל הסממנים כולם - הרי שמיד ימצא את עצמו בגן עדן מנוחתו... כיו"ב הוא המרבה בגאווה או בענווה שאינה במקומה הנכון והראוי.

כט. כתיב במגילת אסתר (ו יב) 'והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש', ואמרו בגמרא (מגילה טז.) 'אבל - על בתו, וחפוי ראש - על שאירע לו' - שהוכרח להוליך את מרדכי על הסוס ברחובות העיר, ומבואר שם בגמרא, שכאשר עבר המן ליד ביתו, עמדה בתו על הגג וחשבה שאביה המן רוכב על הסוס ואילו מרדכי הולך לפניו ומוליכו, לכן נטלה כלי חרס עם מי שופכין ושפכה אותו על ראש ה'מוליך', וכאשר הרים המן את עיניו וראתה שאביה הוא המוליך הפילה את עצמה לארץ מרוב צער ומתה. והוא פלא, שהרי הכריז המן בקול גדול 'ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו', ומדוע לא הכירה שאביה הוא המוליך על פי ה'קול' ששמעתו מכריז (וכמו שאמרו (גיטין כג.) דלכמה דברים סומכים על טביעות עינא דקלא).

ותירצו בעלי המוסר, שהיטב היטב הכירה הבת את אביה, וידעה בו שבגאותו הנו מסוגל לשבת על הסוס ולהכריז על עצמו ברחובות ובשווקים 'ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו'. כי גאותו מוציאה אותו מדעתו עד שלא יבוש ולא יכלם לספר בשבחו ולפרסמם ברבים, ואין כל ראייה מזה שההכרזה היא בקולו של אביה שהוא המוליך ולא הרוכב, צא ולמד, כמה יעוורו עיני האדם על ידי הגאווה המאוסה, כי ברום לבנו הרי הוא רודף אחר הכבוד ואינו מבחין שהוא נעשה ללעג ולקלס בעיני הבריות... והוא עצמו אינו מרגיש בזה.

גדולה מדת הענווה שכתב החיד"א בספרו 'דבש לפי' (מערכת עי"ן אות ה) שמי שהוא שפל ברך אין עין הרע שולט בו, ורמז יש לדבר, כי ענווה עולה בגימטריא קל"א ואילו עין בגימטריא ק"ל, ללמדנו שהעניו מתעלה ע"ג עין הרע שלא תשלוט עליו.

ל. איתא בגמ' (סוטה ד:) אמר חזקיה אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים לבו כבשר, ופירש רש"י, כבשר - שהוא רך ולא כאבן שהוא קשה, והיינו שמכניע את עצמו לפני המקום ב"ה. ומביא החיד"א (פני דוד, פר' בא אות יב) שהמכניע עצמו ונוהג בענווה אין יורד בגלגול, ומפרש בזה מאמר הכתוב (תהילים עח ט) 'ויזכור כי בשר המה

המכניע את עצמו הקב"ה מגביהו, וכלשונו של הרמב"ן באגרתו 'השפל עצמך וינשאך המקום' לא.

זכר כתב הבעל הטורים (לעיל כה י) לבאר הטעם שכל מידות הארון היו שבורות, 'אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו', ללמד שכל מי שלומד תורה צריך לשבר ולהשפיל עצמו לגב.

חוקת התורה - אין לך טהרה כעסק התורה

איתא ב'רוקח' (פר' חוקת) על הפסוק 'זאת חוקת התורה', חוקשה חוקת התורה לפרה אדומה, מה פרה אדומה מטהרת אף התורה לגי מטהרת לומדיה לשמה לגי.

הנה כתיב בפרשתן (לה נו) ויהי מאת הכבר לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת הכבר ככר לאדן. וב'כלי יקר' (ריש פר' תרומה) ביאר שדייקא מתרומת המשכן שבה היו כולם שווים - העשיר לא ירבה והדל לא ימעט, ממנה עשו את האדנים שהם עומדים על הארץ ומעמידים את כל גובה המשכן, ללמדנו חומר הגאווה וההתפארות וכמו 'אדן' שהוא יסוד הנמצא על הקרקע או בתוך האדמה והוא המחזיק והמעמיד את כל הבנין, כי כמו שהמתנדבים נרבה זאת לא התפארו איש על רעהו, כך נעשו מהם אדנים המורים על גדר הענווה כי הענווה הוא יסוד הבנין. גם בלשון 'אדנים' לשון אדנות ומלכות, כי

ורוח הולך ולא ישוב, שהקב"ה יודע וזוכר כי בשר המה - היינו שנוהג בשפלות, וכפירוש רש"י שבשר מרמז על רכות הלב, וממילא רוח הולך למקומו בגן עדן לאחר אריכות ימיו ושנותיו ולא ישוב בגלגול בעולם הזה.

בדרך צחות פירשו מה דאיתא בגמ' (סוטה ד: ת) שתלמיד חכם מותר שיהא בו שמינית שבשמינית של גאווה, שכל זה בכדי שיוכל לקיים בעצמו 'קדש עצמך במותר לך'... ויכניע עצמו גם באותו שמינית שבשמינית המותרת.

לא. ההכנעה היא סגולה לפרנסה בהרחבה, סימן לדבר נתן הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר זי"ע 'ונפשי כעפר לכל תהיה', ר"ל כשם שהעפר מצמיח כל הפירות והירקות ותבואת השדה שהם מזונות האדם, כך נפש האדם כשהיא בבחי' עפר הריהו מצמיח לעצמו השפעת המזונות. ועל פי זה יש לבאר מה שמצינו (תענית ט) שירד המן בזכות משה, שהרי 'האיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה' (במדבר יב ג), על כן היה גדול כוחו ורב זכותו להמשיך את המן ולספק מזונות לכל בני ישראל (הובא במאמר יחזקאל ח"א עמ' רפ"ב אות כג).

בעת שעלה הרה"ק מסקולען זי"ע לראשונה בחייו לפקוד את ציונו הקדוש של רשב"י במירון היה מלא בהתרגשות מרובה ביותר, כהכנה החליט לתת דורון לרבי שמעון - להקים סניף של מוסדותיו 'חסד לאברהם' באת"ק מירון, לכבודו של רבי שמעון להיות לו לניחא לנשמתו בגבתי מרומים.

משנכנס ברוב רגש ובהתלהבות עצומה לציונו של רשב"י, שמע לפתע זעקות נוראות 'מנוול ארויס... מנוול ארויס...' (מנוול צא מכאן). ויתחלחל מאד על כי כך זועקים אליו. ניגש אליו הגר"מ שטרן שיבחל"ח רבה של מירון והסביר לו שחלילה וחלילה אין הכוונה אליו, אין זה אלא יהודי העורך 'התבודדות', והוא זועק ליצרו כפי שכינוהו חז"ל 'אם פגע בך מנוול זה' - שיצא מעמו ויניחהו לעבוד את אביו שבשמים... אך עדיין לא נתיישרה דעתו של הרה"ק, באמרו, מכל מקום, סיבב הקב"ה שצעקות אלה יגיעו לאזני דייקא בשעה שנכנסתי הנה. אין זה אלא מכיוון שנכנסתי ברוממות הרוח על שהבאתי מתנה חשובה לתנא הקדוש. ורצונו של מקום וצדיקו שיבואו הנה בלב נשבר... לא נחה דעתו של הרה"ק עד שיצא והתיישב בדעתו בענוותנותו הקדושה בחשבון נפש מר וחזר בלב נשבר, ואז כבר לא נשמעו הזעקות הקודמות... הגם שאין לנו כל השגה בצדיק קדוש זה ובקצות דרכיו, מכל מקום יש לנו ללמוד דרכי הענווה הטהורה.

לב. והזמן גרמא כמו שאיתא מהרה"ק ה'חי' הרי"ם זי"ע (חי' הרי"ם אדר) כי אד"ר ר"ת א'לוף ד'ל ר'ש. שבחודש זה הקב"ה מבקש מכל חד וחד שיכניע עצמו תחתיו ואז יבוא לדור ולהשרות שכינתו בתוכו.

לג. ואף זה מענינא דיומא הוא, ימי אדר שמרבים בהם בשמחה, שכה היה אומר הרה"ק הבית ישראל זי"ע על מאמרם ז"ל משנכנס אדר מרבין בשמחה, שיש ללמוד כיצד מקיימים את 'ריבוי השמחה', ממה שאמרו שאסור ללמוד בתשעה באב כי פקודי ה' ישרים משמחי לב ות"ב אסור בשמחה, והרי ש'שמחה' היא על ידי לימוד התורה, וממילא הוא הדין גבי מרבים בשמחה שאין שמחה כשמחת התורה.

לד. כתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע וז"ל. איתא במדרש רבה (במדבר יט ו) אמר רבי יוסי ברבי חנינא רמז שכל הפרות בטילות ושלק קיימת. וזה היה בזמן המקדש, אבל עתה בעוונותינו הרבים שחרב בית המקדש אין לנו

באר הפרשה - ויקהל פקודי - פרה

בסמוך ל'משכן', ואף הוא נקרא 'משכן', ולזה אמר הכתוב ב' פעמים, א. 'משכן העדות' אשר פוקד על פי משה - שבו ישבו תלמידיו של משה ועסקו בתורה. ב. משכן אוהל מועד - שבו הייתה עבודת הלויים. והקדים הכתוב 'משכן העדות' ללמוד בו תורה, ללמדך כי ה'תורה' חשובה יותר מה'עבודה' ל'.¹

בדרך אחרת מהלך הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע, וז"ל. או יאמר, ככל המשכן משכן העדות, ופירש רש"י רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל, ולכאורה הוא תמוה - עדין לא חוקם המשכן, כבר רמז להם להעריך תיקון חצות על החורבן, ולאיוזה צורך רמז להם זאת עכשיו החורבן שיהיה לעתיד... והרי, בשעת חדוה חדוה.

אלא יש לומר, דידוע אמרם ז"ל (ברכות ה.) מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, ובווהר הק' (ויקהל ר א) היכלא דקודשא בריך הוא אורייתא איהי, וכד בר נש עסוק באורייתא, קודשא בריך הוא קאים תמן ואצית לקליה (היכלו של הקב"ה היא התורה, ובשעה שהיהודי יושב ועוסק בתורה עומד שם הקב"ה ומקשיב לקולו).

טהרה אלא כשאנו לומדים ועוסקים בתורת פרה ובמצוותיה, על ידי זה אנו נטהרין. וזה פירוש הפסוק זאת חוקת, דהיינו מצות פרה שהיא חוקה והיא כדי לטהר. התורה אשר ציוה ה' לאמר - רצ"ל שתאמרו ותעסקו בתורת ה', הוא גם כן מטהר. וזה שקאמר המדרש הנ"ל ויקחו אליך רמז שכל הפרות בטילות ושלך קיימת, רצ"ל שאפילו בזמן הזה שאין לנו פרה - שלך קיימת, פירוש שלך היינו התורה שנקראת על שמך כמו שאמר הכתוב (מלאכי ג כב) 'תורת משה עבדי, וע"י תורתך שיתעסקו יוטהרו, עכ"ל.

לה. אמרו חז"ל בגמרא (מגילה טז.) שכאשר ביקש המן ממרדכי לעלות על הסוס ויוכל להכריז לפניו 'ככה יעשה לאיש', נענה מרכי והתנצל שהוא חלש מפני התענית, ואין לו כח לעלות על הסוס, לפיכך התכופף המן ועלה מרדכי עליו, באותה שעה 'בעט ביה' ברגלו, ומפרש ב'בניהו' (שם) שעלה מרדכי על 'המן' - כי האותיות שמעל (לפני) האותיות שבתחת 'המן' הם 'למד' - [למ"ד לפני מ"ם, מ"ם לפני נו"ן, ודל"ת קודם לאות ה"א, הרי 'למד'], שכדי לעלות על המן ולבעוט בו צריך להתייגע בתורה, כי על ידי יגיעת התורה בועט בעוז ותעצומות בכוחו של היצר הרע וגונדא דיליה.

לו. מדיני טהרת הפרה (במדבר יט יב) 'הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר', ובדרך רמז פירש ב'באר מים חיים' (פרשת חקת) ד'שלישי' מרמז על עסק התורה, וכמו שאמרו (שבת פח.) 'ברוך רחמנא דיהב אורייתא תליתא (תורה נביאים וכתובים) לעם תליתאי (כהנים לויים וישראלים) על ידי תליתאי (משה רבינו שהיה שלישי לאביו ואמו) ביום תליתאי (לפרישה) בירחא תליתאי' (זה חודש סיון), ובא הכתוב לומר 'הוא יתחטא ביום השלישי' שאפשר לאדם להיטהר ע"י דברי התורה הקדושה - שהמאור שבה יחזירנו למוטב, וביום השביעי קאי על יום השב"ק שהוא מטהר את בני ישראל (עיי' של"ה פר' חוקת דרך חיים תוכחת מוסר כע"ז).

לז. רמז הרה"ק ה'קדושת ציון' זי"ע הי"ד, דהנה ידוע שחמץ מורה על היצה"ר (עי' ברכות יז. רש"י ד"ה שאור) והמילוי של אותיות 'חמץ' [חי"ת מ"ם צד"י] הן יתמיד, לרמז שעל ידי ההתמדה בתורה אפשר להתגבר עליו ולנצחו.

ובשל"ה כתב (פר' חוקת תושב"כ ד"ה תוכחת מוסר ד"ה נוגע במת) וז"ל אף בזמן שאין אפר פרה, יוכל אדם לטהר את עצמו כשדבק בהתמדת התורה, ולומד ומלמד על מנת לשמור ולעשות ולקיים לה'.

ובדברי האוה"ח הק' בספרו 'ראשון לציון' (משלי סימן ב) עפ"י הידוע ששלושה מיני טהרה הם - טבילה הגעלה וליבון באש, וליבון גדול מכולם, כמו כן הפוגם בנפשו ח"ו צריך לזככה ולנקותה, ויש כמה דרכים לכך, כגון על ידי יסורים ועוד אופנים שונים, אך אין טהרה כיגיעת התורה שהיא דומה לליבון באש, כדכתיב (ירמיה כג כט) 'הלוא כה דברי כאש' השורפת ומכלה את כל הרע שבו, ומזככת את הנשמה בכל מיני טהרה ל'.

משכן העדות - ד' אמות של הלכה הם המשכן בזמן הזה בפרשתן (לה כא) 'אלה פקודי המשכן, משכן העדות אשר פוקד על פי משה עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן', ובכפל התיבות 'המשכן - משכן העדות' מבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ת"מ בדיבור השלישי) עפ"י דברי המדרש שבכסף התרומה (הנותר) שלא הוצרכו למלאכת המשכן בנו 'בית מדרש'

(הובא בשש"ק ח"ב קעו). והיינו שבימות המשיח תהיה הרחבה גדולה לישראל, כמאמרם (עירובין מג:) 'כיון דאתי משיחא הכל עבדים הן לישראל', ושוב לא יוכלו ללמוד תורה מתוך הדחק^{לח}. והדברים נפלאים, שהרי הקב"ה מצטער בצרתן של ישראל, ככתוב (תהלים צא טו) 'עמו אנכי בצרה', ואמרו (הגיגה טו:) 'בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי', ואעפ"כ מעדיף השי"ת יותר להצטער בצרתן של ישראל כביכול, כדי שיוכל להשתעשע בתורה שבני ישראל עוסקים מתוך הדחק.

זה שבישר להם, אף אם שמא יגרום החטא, ויחרב בית המקדש, אמנם משכן ה' של ה'ארבע אמות של הלכה' - והיכלא דאורייתא זאת, לא יבוטל לעולם. זהו שנאמר 'אלה פקודי' - פירוש 'פקודי' לשון חסרון, כמו ולא נפקד ממנו איש (במדבר לא מט), ור"ל אלה פקודי המשכן, היינו בדורות אלה של גליות, שהמשכן חסר, ואין לנו לא משכן ולא מקדש, הנה משכן העדות היינו התורה הוא המשכן והמקדש (שהתורה תהיה במקום המשכן והמקדש), עכ"ל. נמצא שאין כאן כלל הזכרת צער.

יהי ה' בעזרנו, שנוכה להרבות בשמחה באלו הימים ע"י אמונה פשוטה מתוך רב שפע ונחת, ונזכה במהרה להטהר במהרת הפרה, לצקת את אדני הקודש בתרומת הקודש בבית השלישי שיבנה באש מן השמים ויכונן במהרה בימינו.

ואדרבה חשיבות מיוחדת יש לעסק התורה בימי הגלות, כי כה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, וז"ל. ענין אריכות הגלות כל כך, אולי משום שחשוב מאד בשמים לימוד התורה בזמן הזה, שהוא בקושי ודוחק גדול ועול פרנסה המטרידים את האדם.

לח. בסוף ימיו נסע הרה"ק מהרי"י מבעלזא זי"ע לעיר וויען כדי לדרוש שם ברופאים, והתלווה אליו בנו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, ושהו שם במשך כמה שבועות, ביום השב"ק הבחין מהרי"ד בבחור מבוגר שעוסק בתורה במשך כל יום השבת בהתמדה גדולה ובחשק עצום, ומאד התפעל מעבודתו ומלימודו, ניגש אליו ושאלו מאין הוא ומה מעשיו, נענה הבחור ואמר, שאנשי הצבא הנכריים גייסו אותו לשרת בצבאם, והיה מוכרח לחלל את השב"ק, לכן פנה אל מפקדיו שיתנו לו יום מנוחה בשבת, ותמורת כן יעבוד שעות ארוכות יותר בששת ימי המעשה, וזכה לשאת חן בעיניהם והרשעים הללו יצאו מגדרם והסכימו להצעתו, מאז קיבל על עצמו לעשות את יום מנוחתו - יום השבת, כולו תורה, כשמוע מהרי"ד את תשובתו נענה ואמר 'מי יודע אם בחור זה אינו מעכב את הגאולה...' שהרי בבוא גואל יוסר עול הגלויות ועול הגויים מעל צווארינו, ואז לא יוכל עוד כביכול להשתעשע עם לימוד התורה במסירות נפש כשל בחור זה.